

dan princeps militiæ qui stabat coram rege Babylonis in Jerusalem. Et incendit domum Domini, et domum regis, et omnes domos Jerusalem et omnem domum magnam igni combussit. Et totum murum Jerusalem per circuitum destruxit, cunctus exercitus Chaldeorum, qui erat cum magistro militiæ. De pauperibus autem populi et de reliquo vulgo, quod remanserat in civitate, et de perfugis, qui transfugerant ad regem Babylonis, et cæteros de multitudine, transtulit Nabuzardan princeps militiæ. De pauperibus vero terræ reliquit Nabuzardan princeps militiæ in vinitores, et in [Al. tacei in] agricolas. Columnas quoque aereas, quæ erant in domo Domini, et bases, et mare æreum, quod erat in domo Domini, confregerunt Chaldæi, et tulerunt omne æs eorum in Babylonem. Et lobetes, et creagras, et psalteria, et phialas, et mortariola, et omnia vasa aerea, quæ in ministerio fuerant, tulerunt: et hydrias, et thymiamateria, et urceos, et pelves, et candelabra, et mortaria, et cyathos: quotquot aurea, aurea, et quotquot argentea, argentea, tulit magister militiæ: columnas duas, et mare unum, et vitulos duodecim æreos, qui erant sub basibus, quas fecerat rex Salomon in domo Domini: non erat pondus æris omnium vasorum horum. De columnis autem, decem et octo cubiti altitudinis erant in columna una, et funiculus duodecim cubitorum circumibat eam: porro grossitudo ejus quatuor digitorum, et intrinsecus cava erat. Et capitella super utramque aerea: altitudo capitelli unius quinque cubitorum; et retiacula, et malgranata super coronam in circuitu, omnia aerea. Similiter columnæ secundæ et malgranata. Et fuerunt malgranata nonaginta sex

¹ Post ultimum hoc caput prophetiæ Jeremiæ, liber Baruch descriptus reperitur contra mentem Hieronymi in utroque exemplari canonis Hebraicæ veritatis: ubi adnotatio isthæc præmissa est ab eo, qui temere partem hanc editionis antiquæ ex LXX in novam, seu Hieronymianam ad Hebraeos codices concinnatam iniecit: « Liber iste qui Baruch nomine prænotatur, in Hebræo canone non habetur, sed tantum in Vulgata edi-

dependentia: et omnia malgranata centum retiaculis circumdabantur. Et tulit magister militiæ Saraim sacerdotem primum, et Sophoniam sacerdotem secundum, et tres custodes vestibuli. Et de civitate tulit eunuchum unum, qui erat præpositus super viros bellatores: et septem viros de his, qui videbant faciem regis, qui inventi sunt in civitate, et scribam principem militum, qui probabat tyrones; et sexaginta viros de populo terræ, inventi sunt in medio civitatis. Tulit autem eos Nabuzardan magister militiæ, et duxit eos ad regem Babylonis in Reblatha. Et percussit eos rex Babylonis, et interfecit eos in Reblatha in terra Emath: et translatus est Juda de terra sua. Iste est populus, quem transtulit Nabuchodonosor: in anno septimo, Judæos tria millia et viginti tres: in anno octavo decimo Nabuchodonosor, de Jerusalem animas octingentas triginta duas: in anno vicesimo tertio Nabuchodonosor, transtulit Nabuzardan magister militiæ animas Judæorum septingentas quadraginta quinque. Omnes ergo animæ quatuor millia sexcentæ. Et factum est in tricesimo septimo anno transmigrationsis Joachim regis Juda, duodecimo mense, vicesima quinta mensis, elevavit Evilmerodach rex Babylonis ipso anno regni sui, caput Joachim regis Juda, et eduxit eum de domo carceris. Et locutus est cum eo bona, et posuit thronum ejus super thrones regum, qui erant post se in Babylone. Et mulavit vestimenta carceris ejus, et comedit panem coram eo semper cunctis diebus vite suæ ¹. Et cibaria ejus, cibaria perpetua dabantur ei a rege Babylonis, statuta per singulos dies, usque ad diem mortis suæ, cunctis diebus vite ejus.

tionem, similiter et epistola Jeremiæ prophetæ. Ad notitiam autem legentium hic scripta sunt, quia multa de Christo, novissimique temporibus indicantur. Notandum vero quod in canone Cassanoniensi hæc ad modum tituli describantur in medio pagine, in nostro autem canone San-Germanensi eadem verba in margine leguntur; et quidem minutulis litterarum formis, ut et alia scholia marginalia critica ejusdem libri. MARR.

INCIPIUNT CINOTH,

ID EST,

LAMENTATIONES JEREMIÆ PROPHETÆ ¹.

Cap. I. — [Aleph.] Quomodo sedet sola civitas plena populo: facta est quasi vidua domina gentium: princeps provinciarum facta est sub tributo. Plorans ploravit in nocte, et lacrymæ ejus in maxillis ejus: non est qui consoletur eam ex omnibus caris ejus; omnes amici ejus spreverunt eam, et facti sunt ei inimici. [Gimel.] Migrauit Juda propter afflictionem et multitudinem servitutis: habitavit inter gentes, nec invenit requiem: omnes persecutores ejus apprehenderunt eam inter angustias. [Daleth.] Vie Sion lugent, eo quod non sint qui veniant ad solemnitatem: omnes portæ ejus destructæ: sacerdotes ejus gementes: virgines ejus squalide, et ipsa oppressa amartudine.

[He.] Facti sunt hostes ejus in capite, inimici ejus locupletati sunt: quia Dominus locutus est super eam propter multitudinem iniquitatum ejus: parvuli ejus ducti sunt in captivitatem ante faciem tribulantis. [Vav.] Et egressus est a filia Sion omnis decor ejus: facti sunt principes ejus velut arietes non invenientes pascua: et abierunt absque fortitudine ante faciem subsequens. [Zain.] Recordata est Jerusalem dierum afflictionis suæ, et prævaricationis omnium desiderabilium suorum, quæ habuerat a diebus antiquis, cum caderet populus ejus in manu hostili, et non esset auxiliator: viderunt eam hostes, et deriserunt sabbata ejus. [Heth.] Peccatum peccavit Jerusalem, propterea

¹ Exemplaria canonis Hebraicæ veritatis cum multis sacrorum biblicorum codicibus mss. hoc modo inscribunt lamentationes Jeremiæ: « Incipit ejusdem lamentatio, quod est in titulo chinoth cum absolute litterarum Hebraicarum ». Deinde subtexunt præfationem, quæ legitur apud LXX interpretes, ac in Vulgata Latina: sed vetustiores libri mss. versionis Hieronymianæ nihil præferunt præter ea quæ leguntur in textu Hebraico. Unde in regio oodiæ, qui tanquam tertium exemplar canonis Heb. ver. merito suscipi debet, et in Colbertini Aniciensi optima nota, nihil prorsus exstat hujusmodi additamentorum. Corbiensis autem num. 2 scriptus tempore Caroli Magni, omnes præfationem lineas obelis jugulavit: sicut manifestum facit hæc aliena esse in versione Hieronymi, mutuata vero e LXX seniorum interpretatione Græca. Meminerit lector metris esse scriptas lamentationes, ac per alphabetum digestas, ut his verbis testatur S. Hieronymus: « Habes inquit, et in lamentationibus Jeremiæ quatuor alphabeta,

e quibus duo prima quæ Sapphico metro scripta sunt: quia tres versiculos, qui sibi connexi sunt, et ab una tantum littera incipiunt, heroici comma concludit. Tertium vero alphabetum trimetro scriptum est, et a ternis litteris, sed eisdem ternis versus incipiunt. Quartum alphabetum simile est primo et secundo ». Consultæ epist. ad Paulam Urlicam, et prolegomena nostra, ubi de metris Hebræorum disputatio instituitur. MARR. — Palatin. mss. quemadmodum alii apud Martianæum codices hanc præferunt inscriptionem: « Incipit ejusdem lamentatio, quod est titulo chinoth cum absolute litterarum Hebraicarum ». Proœmium quoque illud, sive argumentum libri præponunt: « Et factum est postquam in captivitatem reductus est Israel, etc ». quæ ex Septuaginta virali interpretatione in Vulgata Latina editio recepta sunt. Nuspiam vero in Hebræo leguntur, Chaldæo, aut Syro, ant, quod rei caput est, in vetustioribus, meliorisque notæ codicibus Hieronymianæ versionis.

instabilis facta est,
omnes, qui glorificabant eam, spreverunt illam,
quia viderunt ignominiam ejus:
ipsa autem gemens et conversa retrorsum.
[Teth.] Sordes ejus in pedibus ejus, nec recordata est finis sui:
deposita est vehementer, non habens consolatorem.
Vide, Domine, afflictionem meam, quoniam erectus est inimicus.
[Jod.] Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia ejus:
quia vidit gentes ingressas sanctuarium suum,
de quibus præceperas, ne intrarent in Ecclesiam tuam.
[Chaph.] Omnis populus ejus gemens, et querens panem:
dederunt pretiosa quæque pro cibo ad refocilandam animam.
Vide, Domine, et considera, quoniam facta sum villis.
[Lamed.] O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, et videte si est dolor sicut dolor meus:
quoniam vindemlavit me, ut locutus est Dominus in die iræ furoris sui.
[Mem.] De excelso misit ignem in ossibus meis et erudit me:
expandit rete pedibus meis, convertit me retrorsum:
posuit me desolatam, tota die merore confectam.
[Nun.] Vigilavit jugum iniquitatum mearum:
in manu ejus convolutæ sunt, et impositæ collo meo: infirmata est virtus mea:
dedit me Dominus in manu, de qua non potero surgere.
[Samech.] Abstulit omnes magnificos meos Dominus de medio mei:
vocavit adversum me tempus, ut contereret electos meos:
torcular calcavit Dominus virginem filiam Juda.
[Ain.] Idcirco ego plorans, et oculus meus deducens aquas:
quia longe factus est a me consolator, convertens animam meam:
facti sunt filii mei perditii, quoniam invaluit inimicus.
[Phe.] Expandit Sion manus suas, non est qui consoletur eam:
mandavit Dominus adversum Jacob in circuitu

ejus hostes ejus:
facta est Jerusalem quasi polluta menstruis inter eos.
[Sade.] Justus est Dominus, quia os ejus ad iracundiam provocavi.
Audite, obsecro, universi populi, et videte dolorem meum:
virgines meæ et juvenes mei abierunt in captivitatem.
[Caph.] Vocavi amicos meos, et ipsi deceperunt me;
sacerdotes mei et senes mei in urbe consumpti sunt:
quia quæsierunt cibum sibi, ut refocillarent animam suam.
[Res.] Vide, Domine, quoniam tribulor, conturbatus est venter meus:
subversum est cor meum in memelipsa, quoniam amaritudine plena sum:
foris interficit gladius, et domi mors similis est.
[Sin.] Audierunt quia ingemisco ego, et non est qui consoletur me:
omnes inimici mei audierunt malum meum, lælati sunt, quoniam tu fecisti:
adduxisti diem consolationis, et fiet similes mei.
[Thav.] Ingrediatur omne malum eorum coram te:
et vindemia eos, sicut vindemiasti me propter omnes iniquitates meas:
multi enim gemitus mei, et cor meum mærens.
Cap. II. — [Aleph.] Quomodo obtexit caligine in furore suo Dominus filiam Sion:
proiecit de celo in terram inclytam Israel, et non est recordatus scabelli pedum suorum in die furoris sui.
[Beth.] Precipitavit Dominus, nec pepercit, omnia speciosa Jacob:
destruxit in furore suo munitiones virginis Juda, et dejecit in terram: polluit regnum, et principes ejus.
[Gimel.] Confregit in ira furoris sui omne cornu Israel:
avertit retrorsum dexteram suam a facie inimici:
et succendit in Jacob quasi ignem flammæ devorantis in gyro.
[Daleth.] Tetendit arcum suum quasi inimicus, firmavit dexteram suam quasi hostis:
et occidit omne quod pulchrum erat visu in ta-

bernaculo filie Sion.
effudit quasi ignem indignationem suam.
[He.] Factus est Dominus velut inimicus:
præcipitavit Israel, præcipitavit omnia mœnia ejus:
dissipavit munitiones ejus, et replevit in filia Juda humiliatum et humiliatam.
[Vav.] Et dissipavit quasi hortum tentorium suum, demolitus est tabernaculum suum:
oblivioni tradidit Dominus in Sion festivitatem et sabbatum;
et opprobrio, in indignatione furoris sui, regem et sacerdotem.
[Zain.] Repulit Dominus altare suum, maledixit sanctificationi suæ:
tradidit in manu inimici muros turrium ejus:
vocem dederunt in domo Domini sicut in die solenni.
[Heth.] Cogitavit Dominus dissipare murum filie Sion:
tetendit funiculum suum, et non avertit manum suam a perditione:
luxique antemurale, et murus pariter dissipatus est.
[Theth.] Defixæ sunt in terra portæ ejus;
perdidit, et contrivit vectes ejus; regem ejus et principes ejus in gentibus:
non est lex, et prophetæ ejus non invenerunt visionem a Domino.
[Jod.] Sederunt in terra, conticuerunt senes filie Sion:
consperserunt cinere capita sua, accincti sunt ciliciis,
abjecerunt in terram capita sua virgines Jerusalem.
[Chaph.] Defecerunt præ lacrymis oculi mei, conturbata sunt viscera mea;
effusus est in terra jecur meum super contritione filii populi mei,
cum deficeret parvulus et lactens in plateis oppidi.
[Lamed.] Matribus suis dixerunt: Ubi est triticum et vinum?
Cum deficerent quasi vulnerati in plateis civitatis: cum exhalarent animas suas in sinu matrum suarum.
[Mem.] Cui comparabo te? Vel cui assimilabo te, filia Jerusalem?
Cui exaquo te, et consolabor te, virgo filia Sion?
Magna est enim velut mare contritio tua: quis medebitur tui?
[Nun.] Prophetæ tui viderunt tibi falsa, et stulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, ut te ad penitentiam provocarent:
viderunt autem tibi assumptiones falsas, et ejectiones.
[Samech.] Plauserunt super te manibus omnes transeuntes per viam:
Sibilaverunt, et moverunt caput suum super filiam Jerusalem:
Hæcine est urbs, dicentes, perfecti decoris, gaudium universæ terræ?
[Phe.] Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui:
sibilaverunt, et fremuerunt dentibus, et dixerunt: Devorabimus:
en ista est dies, quam exspectabamus, invenimus, vidimus.
[Ain.] Fecit Dominus quæ cogitavit, complevit sermonem suum, quem præceperat a diebus antiquis:
destruxit, et non pepercit, et lætificavit super te inimicum,
et exaltavit cornu hostium tuorum.
[Sade.] Clamavit cor eorum ad Dominum super muros filie Sion:
Deduc quasi torrentem lacrymas, per diem et noctem:
non des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui.
[Chaph.] Consurge, lauda in nocte, in principio vigi-

quantur, ut in Hebræo exstat positus. MARC.
— Disquirunt critici quid causæ sit, cur inverso ordine « phe » litteram hoc, et duobus, quæ subsequuntur, capitibus ante « ain » posuerit Jeremias, qui priori tamen capite perpetuo retentam Hebraici alphabeti regulam observat. Nobis post Martianæum satis est, lectorem ad hunc locum monuisse, veterum scribarum eam esse in plerisque libris temeritatem, ut dum vulgatum alphabeti ordinem restituant, sensum, ipsa repugnante contextus serie, penitus evertant.

Observavit ante nos vir eruditus, in secundo, tertio, et quarto capite lamentationum, inversum esse ordinem litterarum « phe » et « ain ». Nam cum soleat apud Hebræos « ain » præcedere, « phe » sequi, hic contra fit, ut « phe » præcedat, « ain » sequatur. Id minime assequentes librarii veteres, ac ceteri scriptores lingue Hebræicæ imperiti, ad ordinem primi alphabeti omnia recedere tentarunt, expungentes nonnunquam litteram « ain », vel eam omittentes in serie alphabeti. Nonnulli tamen codices rectum ordinem se-

liarum :
 effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini :
 leva ad eum manus tuas pro anima parvulorum tuorum, qui defecerunt in fame in capite omnium compitorum.
 [Res.] Vide, Domine, et considera quem vindemiaveris ita :
 ergone comedent mulieres fructum suum parvulos ad mensuram palmae ?
 Si occiditur in sanctuario Domini sacerdos, et propheta ?
 [Sin.] Jacuerunt in terra foris puer et senex ; virgines meae, et juvenes mei ceciderunt in gladio :
 interfecisti in die furoris tui : percussisti, nec misertus es.
 [Thau.] Vocasti quasi ad diem solemnem, qui terrent me de circuitu, et non fait in die furoris Domini qui effugeret, et relinqueretur,
 quos educavi, et enutrivit, inimicus meus consumpsit eos.
 Cap. III. — [Aleph.] Ego vir videns pauperitatem meam in virga indignationis ejus.
 Me minavit, et adduxit in tenebras, et non in lucem. Tantum in me vertit, et convertit manum suam tota die.
 [Beth.] Vetustam fecit pellem meam et carnem meam, contrivit ossa mea.
 Edificavit in gyro meo, et circumdedit me felle et labore.
 In tenebrosis collocavit me, quasi mortuos sempiternos.
 [Gimel.] Circumaedificavit adversum me, ut non egrediar : aggravavit compedem meum, Sed et cum clamavero, et rogavero, exclusit orationem meam.
 Concluserit vias meas lapidibus quadris, semitas meas subvertit.
 [Daleth.] Ursus insidians factus est mihi : leo in absconditis.
 Semitas meas subvertit, et confregit me : posuit me desolatam.
 Tetendit arcum suum, et posuit me quasi signum ad sagittam.
 [He.] Misit in renibus meis filias pharetrae suae. Factus sum in derisum omni populo meo, canticum eorum tota die.
 Replevit me amaritudinibus, inebriavit me absinthio.
 [Vav.] Et fregit ad numerum dentes meos, cibavit

me cinere.
 Et repulsa est a pace anima mea, oblitus sum bonorum.
 Et dixi : Perit finis meus, et spes mea a Domino.
 [Zain.] Recordare paupertatis, et transgressionis meae, absinthii, et fellis.
 Memoria memor ero, et tabesco in me anima mea. Haec recolens in corde meo, ideo sperabo.
 [Heth.] Misericordiae Domini quia non sumus consumpti : quia non defecerunt miserationes ejus.
 Novi diluculo, multa est fides tua.
 Pars mea Dominus, dixit anima mea : propterea expectabo eum.
 [Teth.] Bonus est Dominus sperantibus in eum, anime querenti illum.
 Bonum est praestolari cum silentio salutare Dei. Bonum est viro, cum portaverit jugum ab adolescentia sua.
 [Jod.] Sedebit solitarius, et tacebit : quia levavit super se.
 Ponet in pulvere os suum, si forte sit spes.
 Dabit percutienti se maxillam, saturabitur opprobriis.
 [Chaph.] Quia non repellit in sempiternum Dominus.
 Quia si abiecit, et miserebitur secundum multitudinem misericordiarum suarum.
 Non enim humiliavit ex corde suo, et abiecit filios hominum.
 [Lamed.] Ut contereret sub pedibus suis omnes vinctos terrae.
 Ut declinaret iudicium viri in conspectu vultus Altissimi.
 Ut perverteret hominem in iudicio suo, Dominus ignoravit.
 [Mem.] Quis est iste, qui dixit ut fieret, Domino non jubente ?
 Ex ore Altissimi non egredientur nee mala nee bona ?
 Quid murmuravit homo vivens, vir pro peccatis suis ?
 [Nun.] Scrutemur vias nostras, et quaramus, et revertamur ad Dominum.
 Levemus corda nostra cum manibus ad Dominum in caelos.
 Nos inique egimus, et ad iracundiam provocavimus : idcirco tu inexorabilis es.
 [Samech.] Operuisti in furore, et percussisti nos : occidisti, nec pepercisti.
 Opposuisti nubem tibi, ne transeat oratio.
 Eradicationem, et abjectionem posuisti me in medio populorum.

[Phe.] Aperuerunt super nos os suum omnes inimici.
 Formido et laqueus facta est nobis vaticinatio, et contritio.
 Divisiones aquarum deduxit oculus meus, in contritione filiae populi mei.
 [Ain.] Oculus meus afflictus est, nec tacuit, eo quod non esset requies,
 Donec respiceret et videret Dominus de caelis.
 Oculus meus deprædatus est animam meam in cunctis filiabus urbis meae.
 [Sade.] Venationes ceperunt me quasi avem inimici mei gratis.
 Lapsa est in lacum vita mea, et posuerunt lapidem super me.
 Inundaverunt aquae super caput meum : dixi : Perii.
 [Caph.] Invocavi nomen tuum, Domine, de lacu novissimo.
 Vocem meam audisti : ne avertas aurem tuam a singultu meo, et clamoribus.
 Appropinquasti in die, quando invocavi te : dixisti : Ne timeas.
 [Res.] Judicasti, Domine, causam animae meae, redemptor vitae meae.
 Vidisti, Domine, iniquitatem eorum adversum me : judica iudicium meum.
 Vidisti omnem furorem, universas cogitationes eorum adversum me.
 [Sin.] Audisti opprobrium eorum, Domine, omnes cogitationes eorum adversum me.
 Labia insurgentium mihi, et meditationes eorum adversum me tota die.
 Sessionem eorum et resurrectionem eorum, vide, ego sum psalmus eorum.
 [Thav.] Reddes eis vicem, Domine, juxta opera manuum suarum.
 Dabis eis scutum cordis laborem tuum.
 Persequeris in furore, et conteres eos sub caelis, Domine.
 Cap. IV. — [Aleph.] Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum ?
 [Beth.] Filii Sion inelyti, et amicti auro primo : quomodo reputati sunt in vasa testea
 opus manuum figuli ?
 [Gimel.] Sed et laminae nudaverunt mammam,

lactaverunt catulos suos :
 filia populi mei crudelis, quasi struthio in deserto.
 [Daleth.] Adhaesit lingua lactentis ad palatum ejus in siti ;
 parvuli petierunt panem,
 et non erat qui frangeret eis.
 Qui vescebantur voluptuose, interierunt in viis : qui nutriebantur in croceis,
 amplexati sunt stercorea.
 [Vav.] Et major effecta est iniquitas filiae populi mei, peccato Sodomorum, quae subversa est in momento,
 et non ceperunt in ea manus.
 [Zain.] Candidiores Nazaraei ejus nive, nitidiores lacte,
 rubicundiores ebore antiquo,
 saphiro pulchriores.
 [Hoth.] Denigrata est super carbones facies eorum,
 et non sunt cogniti in plateis :
 adhaesit cutis eorum ossibus :
 aruit, et facta est quasi lignum.
 [Teth.] Melius fuit occisis gladio, quam interfectis fame :
 quoniam isti extabuerunt consumpti a sterilitate terrae.
 [Jod.] Manus mulierum misericordiam coxerunt filios suos :
 facti sunt cibus earum,
 in contritione filiae populi mei.
 [Chaph.] Complevit Dominus furorem suum.
 effudit iram indignationis suae :
 et succendit ignem in Sion, et devoravit fundamenta ejus.
 [Lamed.] Non crediderunt reges terrae,
 et universi habitatores orbis,
 quoniam ingroderetur hostis et inimicus per portas Jerusalem.
 [Mem.] Propter peccata prophetarum ejus,
 et iniquitates sacerdotum ejus,
 qui effuderunt in medio ejus sanguinem justorum.
 [Nun.] Erraverunt caeci in plateis,
 polluti sunt in sanguine :
 cumque non possent, tenerunt lacinias suas.
 [Samech.] Recedite, polluti, clamaverunt eis : recedite, abite, nolite tangere :
 jurgati quippe sunt,

¹ « Hebraeus habet תלחקך, « quae vox proprie sonat » execrationem tuam : « videtur vero S. Hieronymus in suo exemplari legisse תלחקך,

« quae unius litterulae » metathesi ab ea differt, significatque revera « laborem, molestiam », atque his similia.

et commoti dixerunt inter gentes: Non addet ultra ut habitet in eis.

[Ph.] Facies Domini divisit eos, non addet ut respiciat eos:

facies sacerdotum non erubuerunt, neque senum miseri sunt.

[Ain.] Cum adhuc subsisteremus, defecerunt oculi nostri ad auxilium nostrum vanum, cum respiceremus attenti ad gentem, quas salvare non poterat.

[Sade.] Lubricaverunt vestigia nostra in itinere platearum nostrarum, appropinquavit finis noster; completi sunt dies nostri, quia venit finis noster.

[Caph.] Velocius fuerunt persecutores nostri aquillis oculi: super montes persecuti sunt nos, in deserto insidiati sunt nobis.

[Res.] Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est in peccatis nostris: cui diximus: In umbra tua vivemus in gentibus.

[Sin.] Gaude, et letare, filia Edom, quae habitas in terra Hus: ad te quoque pervenit calix, inebriaberis, atque nudaberis.

[Thav.] Completa est iniquitas tua, filia Sion, non addet ultra ut transmigret te: visitavit iniquitatem tuam, filia Edom, discooperuit peccata tua.

¹ Orations Jeremie meminit S. Hieronymus in prologo Scripturarum, libris Regum praefixo, probans viginti et duas litteras esse apud Hebraeos ex viginti duabus incisionibus, quae supputantur in hac eadem oratione. Porro numeri Graeci quibus utitur in praesenti editione, eodem modo reperiuntur descripti in exemplaribus canonis Hebraicae veritatis. Marr.

Visus est doctis viris s. pater in prologo ad libros Regum hanc quoque dixisse Jeremiae orationem acrosticho ordine, ad lamentationum instar contextam esse, ubi « Jeremia », inquit, « lamentationes et oratio ejusdem numeri texuntur alphabeto ». Cum vero haec aliter, id est, nullo ad alphabeti ordinem respectu habito, fuerit ab auctore exarata, erroris s. doctorem insimulant. Verum non ut illi autumant, ab alphabeti elementis ex ordine, ut lamentationum capita, ipsam quoque orationem digerit s. pater: sed viginti duobus eam contineri versibus, quot numero sunt litterae in alphabeto: idque est,

INCIPIIT

ORATIO JEREMIE
PROPHETAE.

Cap. V. — Recordare, Domine, quid accederit nobis, intueri, et respice opprobrium nostrum. Haereditas nostra versa est ad alienos, domus nostra ad extraneos.

Pupilli facti sumus absque patre, matres nostrae quasi viduae.

Aquam nostram pecunia bibimus; ligna nostra pretio comparavimus.

Cervicibus nostris minabamur, lassus non dabatur requies.

Aegypto dedimus manum, et Assyriis ut saturaremur pane.

Patres nostri peccaverunt, et non sunt, et nos iniquitates eorum portavimus.

Servi dominati sunt nostri: non fuit qui redimeret de manu eorum.

In animalibus nostris afferebamus panem nobis, a facie gladii in deserto.

Pellis nostra, quasi cilibanus exusta est a facie tempestatum famis.

Mulieres in Sion humiliaverunt, et virgines in civitatibus Juda.

Principes manu suspensi sunt: facies senum non erubuerunt.

Adolescentibus impudice abusi sunt, et pueri in ligno corruerunt.

« ejusdem numeri alphabeto » comprehendit, quo et lamentationes: quamquam istae id praeterea habeant, quod juxta litterarum seriem vel singuli quique, vel bini versus ab eorum una ex ordine inchoantur. Nempe id sibi unum proposuerat eo loco ostendere, viginti duas esse Hebraicas litteras, quod tum aliis exemplis, tum hoc ipso lamentationum atque orationis Jeremiae satis vere atque erudite demonstravit. Ceterum adeo certum est, non nisi lamentationes acrosticho illo artificio compositas sensisse, ut quoties alibi sermo est illi haec de re, « quadruplex » tantum laudet Jeremiae » alphabetum diversis metris », quo nomine quatuor duntaxat lamentationum capita ejus esse scriptionis designat. Videsis epist. 53 « ad Paulinum », et 30 « ad Paulam », num. 3. Porro Graeca elementa singulis versibus apposita ex antiquo ms. post Martianeum retinimus, quod numerum designent, non initialem archetypi litteram.

Senes de portis defecerunt, juvenes de choro psallentium.

Defecit gaudium cordis nostri: versus est in luctum chorus noster.

Cecidit corona capitis nostri: vae nobis, quia peccavimus!

Propterea mortuum factum est cor nostrum, ideo contenebrati sunt oculi nostri.

Propter montem Sion, quia desperavit, vulpes am-

bulaverunt in eo.

Tu autem, Domine, in aeternum permanebis, solium tuum in generationem et generationem: Quare in perpetuum oblivisceris nostri? Dorelinques nos in longitudine dierum?

Converte nos, Domine, ad te, et convertemur: innova dies nostros, sicut a principio.

Sed proficiens repulisti nos, iratus es contra nos vehementer ¹.

¹ In Palatino ms. addit antiquarius: « Hieremias habet versus IIII. CCCCL ».

Explicit Jeremias propheta.

PRAEFATIO HIERONYMI IN EZECHIELEM.

Ezechiel propheta cum Joachin rege Juda captivus ductus est in Babylonem: ibique iis qui cum eo capti [Al. captivi] fuerant, prophetaeavit, penitentibus quod ad Jeremiae vaticinium se ultro adversariis tradidissent, et viderent adhuc urbem Jerosolymam stare ¹, quam ille casuram esse praedixerat. Trigesimo autem aetatis suae anno ², et captivitatis quinto, exorsus est ad concaptivos loqui. Et eodem tempore, licet posterior, hic in Chaldaea, Jeremias in Judaea prophetaeaverunt. Sermo ejus nec satis disertus nec admodum rusticus est, sed ex utroque medie temperatus. Sacerdos et ipse, sicut et Jeremias: principia volu-

minis et finem magnis habens obscuritatibus involuta. Sed et Vulgata ejus editio non multum distat ab Hebraico. Unde satis miror quid causam exstiterit, ut ei eodem in universis libris habemus interpretes, in aliis eadem, in aliis diversa transtulerint. Legite igitur et hunc juxta translationem nostram; quia per cola scriptus et commata, manifestiorem legentibus sensum tribuit. Si autem amici mei et hunc subsannaverint, dicite eis quod nemo eos compellat ut scribant ³. Sed vereor, ne illud eis eveniat quod Graece significantius dicitur, ut vocentur φαρολοδοροι ⁴, id est, manducantes sannas.

¹ Sequitur manus in codice Palatino erasit verbum hoc « stare ».

² Hoc vero ipsum negat s. pater in commentario primis statim verbis: « Tricesimus », inquit, « annus, non ut plerique aestimant, setatis prophetae dicitur ». Tum quae proprii ad fidem sententia est, mavult ipse tricesimum annum ab renovato sub Josia fodere Judeorum cum Deo supputare, cum jam annos quinque egisset Ezechiel in captivitate.

³ Hic iterum sequioris critici manus expertus cod. Palatin. « ut scripta mea legant », pro « scribant ». Optime vero ad Hieronymi mentem habet impressa lectio. Quid quod Graecus optimus scriptor Pamphilus et martyr in « apologia pro Origene », sophistas conviciantes, aliosque maledicos scriptores ait nominatos « a Graecis » φαρολοδοροι.

⁴ Hanc Graecam vocem representant omnes mss. codices, quae, etsi in nonnullis paululum depravata legatur, facile a quolibet lingua Graeca

non imperito restitui poterat: sed mirus est astutus, ac fluctuatio interpretum ejusdem verbi. In antiquis manuscriptis exemplaribus triplex haec affertur interpretatio Latina: φαρολοδοροι, « quod est apud nos, manducans sannas, quod est, manducans senecias, hoc est manducans senecidas ». Quid sint autem « seneciae », vel « senecidae », prorsus ignoramus, cum nec Graece, nec Latine, aliquid sibi velint haec verba. Bene igitur docuit Marianus legendum esse, « manducantes sannas », non « manducantes senecias », aut « conviciis gaudentes ». Subdit idem Marianus nunc loquendi modum a Demosthene Hieronymum accepisse: ille enim in oratione περὶ στεφάνου, vocat Aeschinam adversarium suum ἰαμβόφαρον quod ei obtractando conviciis vesceretur, ac saturaretur. Id si ita est, quare non dixit Hieronymus: « Sed vereor, ne illud eis veniat, quod Graece significantius dicitur, ut vocentur ἰαμβόφαροι? In promptu erat verbum istud ἰαμβόφαροι: quid igitur necesse fuit ad aliam verbi Graecae